

SZÉKELY-UDVARHELY

AZ UDVARHELYMEGYEI FÜGGETLENSÉGI ÉS 48-AS KOSSUTH-PART POLITIKAI LAPJA

A SZÉKELYUDVARHELYI „SZÉKELY TÁRSASÁG” ÉS TÖBB EGYESÜLET HIVATALOS KÖZLÖNYE

ELŐFIZETÉSI ÁRA: egész évre 10 K, fél évre 5 K, negyed évre 2 K 50 fillér. Külföldre egész évre 12 K. Községek, községi előjárók, papok és gazdasági egyesületi tagok egész évre 8 K, t. uniók, községi és körjegyzők szintén egész évre 7 koronáért kapják. Egy példány ára 10 fillér.

FELELŐS SZERKESZTŐ:
BETEGH PÁL
LAPTULAJDONOS.

SZERKESZTŐSÉG és KIADÓHIVATAL: Székelyudvarhely, Kossuth-utca 31. szám, hova a köziratok, hirdetések és előfizetések küldendők. — Közlönyeket vissza nem adjuk. Hivatalos hirdetések 100 szög minden szó 6 fillér, azon felül 4 fillér, magán hirdetések négyzet om. 8 fillér, többszöri közl. snél 6 fillér. Nyit-tér so a 1 K. Díjak előre fizetendők. — M. kir. postatakarékpénztár: csekk- és kliring 10,489. szám

A henylés az ördög párnája.

(—r—y) B. sikkasztott, D. lopott, R. csalt, P. zsarolt, E. szélhámoskodott, Ó. agyonlötte magát, D. a Dunába ölte magát, H. rablógyilkosságot követett el. Nyolc rövid hír egy hét alatt. Így magukban elég egyszerűnek, sőt mondhatom, elég közönségesnek látszó hírek, annyira, hogy már az olvasót nem is igen ingerlik, ha nem ingerkedik az eset holmi hajmeresztő részletekkel, mint p. o. a dános eset. Mivel pedig az újságok mindennap szolgálnak egy-egy ilyen fajta újdonsággal s néha többel is, az ember egyszerűen napirendre tér fölöttük.

Azonban márciusban és áprilisban oly járványszerűen lépett fel a dolog, hogy szinte önként ajánlkozott a gondolkodásra és egy kis statisztika összeállítására.

Ezért kiválogattam az áprilisekből egy hét eseményeit, melyeket jeleztem is.

Aztán egymás mellé állítottam az okokat és következményeket. Elgondolkoztam fölötte. És... és nagyon különös eredményre jutottam.

Először is azon töprengtettem: valjon a tavasznak, — mely hatalmas erejével életre kelti a szunnyadó rügyet, magvat, gyökeret és az elrejtözve élő állatok milliőit, — közeledése okozza-e azt, hogy a különböző állású, műveltségű emberek ép most üli diadalát az ördög. De az adatok fölött gondolkozva csakhamar rájöttem, hogy az ördög lassan, lassan dolgozza meg az embereket, mert akkor biztosabban számít a diadalra. Rájöttem, hogy munkáját régebben kezdte és a természet csak annyiban játszott kezére, mennyiben a teltet egy osztotta be, hogy a napalok rövidebbek és az éjjelek hosszúak. Tudja ő jól, hogy sok ember, kinek még a rövid napokra is kevés munkakedve s így kevés munkája van, a hosszú éjjelek unalmát tetet-lelket megölő szórakozásokkal töltve el, hanyatlik, hanyatlik és a végén karjaiba dől. A józan ész szavát „munka után édes a pihenés” elnyomja incselkedésével s mikor eljött a tavasz, az számukra nem az ébredést, hanem a bukást hozza.

Minden egyes eset egy ilyen elhibázott életnek befejezése, mit a rövid megjegyzésekből is következtetni lehet:

B. kártyázott, vesztett, sikkasztott, bezaratott. Nőt, 3 gyermeket, öreg anyát döntött nyo-

morba és borított szegény miatt gyászba.

D. kártyázott, családi vagyonát elveszítette, vissza akarván nyerni, lopott; rajtavesztett, feleséget, 5 gyermeket fosztott meg a tisztességes megélhetéstől és jóhíretől.

R. tudatlan, együgyű egyéneket, hogy farsangi passióinak élhessen, lépre csalt. Állását elvesztette. Felesége és két gyermeke adja az árát.

P. tisztességes családokat hazugsággal, fenyegetéssel zsarolt, hogy barátnőjével mulatozhasson. Szülő, testvérei nyolcan szegyenkeznek miatta.

E. álgróf, egy jómódu gazdálkodó családnak jeles sarjadéka, kit testvérei közül szülői amazok rovására tanítottak, mert a lelkes ur és tanító ur ajánlották, mint nagyvezet az uri pályára. Miután családja koldusbotra jutott miatta, szélhámosságra adta magát, vigéckedett kisvárosokban s pillanatnyi zavarából vagy a grófi barátságánakörvendező vidéki naivitás: váltóaláírással, vagy a kártyaasztal mentette ki. Végre is mindennek vége szakadt. És bánkodik öreg apa, öreg anya és 6 kérgestenyérű testvér amiatt a fiuk miatt.

Ő. szerény hivatala után, bár becsülettel görnyedt asztala mellett és mindenki tiszteletét, becsülését kinyerte, mert nem tudta a házi kereszt fényűzési hajlamait kielégítő védelmet biztosítani, minthogy az ördög hatalmába kerüljön, főbe lölte magát, 8 egyéneknek hagyván becsületet nevet.

D. hivatalos pénzek sikkasztása miatt — mire a kártyaszervenvedély vitte — vízbe ölte magát és megfosztotta egyedüli támaszától öreg édes anyját.

H. pedig, ki gyermekkorában szabadon gondolkozó volt és felnőtt korban szabadon cselekvő lett, midőn a százazrek elusztak, hogy új százazreket biztosítson, rablógyilkossági merényletre vett medett. Ül, ülni fog, egyedül, elmélkedve multja fölött, mert egyetlen közelije, édesanyja áldozatul esett.

Íme, ez a száraz adathalmaz egymás mellett milyen beszédes. Nyolc cselekvő egyén. Közülük hét az ördög csábítására letér a becsület utjáról, egy inkább életével fizet, minthogy ő is úgy cselekedjék. A nyolcnak esete igen közléről 39 egyént sujt, hol anyagilag, hol erkölcsileg, vagy mindkétféleképen. 39 egyén hordozza a keserű visszaemlékezést sírjára. De hát míg az utolsó jelenet bekövetkezett, az a 39 egyén mennyi

könnyet hullatott a hosszú téli éjszakákon, mennyi sóhaj szállt fel a szabadítóhoz! De ki tudná megmondani, hogy a nyolc végső jelenet még hány rokont, barátot érintett kellemetlenül!

A henylés az ördög párnája, mondja a közmondás. Igaza is van. A kik unják magukat s unalmukat nem munkával üzik el, hanem a költséges unalom-üző mulatozásokat keresik és a kik akkor sem térnek észhez, mikor látják, hogy anyagi erejük kifogyott, azokban már működik az ördög. Azoknak mindig fülükbe cseng az ördög szözeata „Ne hagyj magad Sclesinger! Te is vagy olyan legény mint más, téged se a golya költött”, stb. stb.

Attól kezdve az ördög incselkedése vezeti őket tovább, úgy a férfit, mint a nőt, míg azon veszi észre magát, hogy annak rabszolgája lett. S mikor látja, hogy már vége, nincs több pénz, meghökken! Töpreng, mitévő legyen? Markolj onnan a hol van! hangzik gazdájának, az ördögnek parancsa! És ő, az engedelmes szolga, követi tanácsát.

Börtön, fegyház, kötél, golyó stb. az utolsó menedék, hová az Ördög hahótája, — gunyolva az ember gyarlóságait — és a rokonok bánata kísérik. A társadalomnak e betegsége szinte járvány jellegűt öltött föl. De hát nincs ennek gyógyszere? Van, de az hosszú, talán egy nemzedékre kiható orvoslást kíván. Orvosai pedig: a család, vallás, iskola, társadalom, állam. És a gyógyszer? Becsepegtetni a jövő nemzedékbe, vérévé nevelni a tudatot: Ördög párnája a henylés, munka után édes a pihenés.

POLITIKA.

A király megint Bécsben tartózkodik, a döntés még semmilyen irányban sem történt meg. A magyar politika egét feszültség és várakozás hangulata borítja. Még senki sem tudja, hogy a legközelebbi napokban elfognak-e oszolni ezek a felhők, vagy a válság ismét teljes erejéből kitör. Azt mindenesetre megjósolhatjuk, hogy az önálló bank létesítésének elfogadása nélkül béke nem lesz. Ez alatt pedig a 67-es csoport emberei izgatottan szaladgálnak ide-oda, hogy a közös banknak valamely, némileg módosított formáját megint becsepegtessze, hatalomhoz juthassanak. Ennek fejében ujabban a katonai kérdéseknél hitegetik újabb engedményekkel a nemzetet. De most annál kevésbé fog lépre menni akárki

is, mert ez ígéretés őszinteségével a mult példáin okulva, már előre tisztában lehetünk. Hiszen annak idején éppen az önálló bank ígéretével ültettek volt fel, hogy újabb milliókat is megszavazzunk.

A 67-esek hiu erőlködésével szemben a vidék általában annál imponálóbban nyilatkozik meg az önálló bank követelése mellett.

Legutóbb Torda és Marosvásárhely mondotta ki, hogy ennek föllállításához, már 1911. január 1-jére, ragaszkodnak. Marosvásárhely különben ezzel már csak a folyó év január havában hozott határozatát erősítette meg. Ujabban még azt is kimondotta, hogy minden új 67-es jellegű pártalakulás ellen a leghatározottabban előre tiltakozik.

A függetlenségi párton nagy örömmel fogadták Kossuth Ferenc felgyógyulása híret is. Az ő teljes munkacerejére, energiájára szükség is van e válságos időkben. S a dolgok csakhamar úgy fordulhatnak, hogy nevének varázsa, mint mindnyájunk talizmánja fog újabb nemzeti küzdelemben lelkesíteni.

— Az uralkodó és az önálló bank.

A közösbankista sajtó nap-nap mellett azt hirdeti, hogy az uralkodónak megmáshatatlanszándéka, hogy az önálló bankot nem enged meg. Igaz, hogy Kossuthnak és Apponyinak Bécsben még azt a kijelentést tette, hogy alig járulhatna hozzá egy olyan törvényhez, amely az önálló bankot proponálná. De már a mostani kihallgatások alkalmával semmiféle elutasító kijelentést nem tett, sőt Justh Gyula nyilvánosságra hozta, hogy a király vele szemben azt mondotta, hogy a dolgot meg fogja fontolni. Most még egy körülmény szivárgott ki, ami még jobban jellemzi, hogy a király elhatározása távolról sem olyan merev, amint azt a 67-esek hirdetik. Egyik függetlenségi vezérlő politikusként a király a következőket mondotta:

— Ön oly súlyos érveket hoz fel az önálló bank mellett, hogy igazán mindazt amit mond, komolyan kell mérlegelnem.

A király kétségtelenül csak az eddigi információk benyomása alatt állott, teljes reménnyel nézhet tehát a nemzet az elé, hogy helyes felvilágosítás mellett nem állja útját annak, hogy a nemzet világos joga érvényesüljön.

Ne feledje el

hogy a hirdetések

gondos átolvasása hasznára lesz.

Önnek valószínűleg

Aki nálunk hirdet annak sikere van!

A hirdetés szövegezésében szive-

sen segítünk; kívánatra kliséit is beszerzünk.

Hirdetőinknél történő megrendelésénél a „Székely-Udvarhely”-re hivatkozni sziveskedjék.

* Maros-Vásárhely tervez. *

Tervezi a kamarai székházat.

De a Székelyföld adófizetői végeznek.

Népgyűlések a kamarai székhely érdekében.

(-gh.) Egy korábbi cikkelyünkben megindokoltuk, hogy Maros-Vásárhely a székelyföldi kereskedelmi és iparkamara végleges elhelyezésére nem alkalmas. Ezt — kivétel nélkül — az összes székelyföldi tekintélyesebb sajtó-organumok elismerték.

Mi történik mégis ezzel szemben Maros-Vásárhelyt?

Kikerülök a Székelyföld nagy nyilvánosságát és titokban — a kegyeltek és kiválasztottak számára — pályázatot hirdetnek egy emeletes kamarai székház terveinek elkészítésére. Azért mondjuk *titokban*, mert e „hirdetmény” — bizonyára saját érdekeiknek megfelelően — állítólag „három budapesti szaklapnak” és természetesen „két marosvásárhelyi lapnak” küldetett meg közlés végett.

E szerint tehát a tulajdonképpeni Székelyföld építészeti — noha szintén kötelesek az iparkamarai illetéket „közadók módjára” megfizetni — teljes mellőzésben, negligációban részesültek.

Ehhez különben más téren is hozzá van szokva a Székelyföld kereskedelme és ipara — kivéve a folyton dédelgetett és mesterségesen előtérbe helyezett marosvásárhelyieket . . . Azok ilyesmiben soha sem részesültek, mert a tüzhelynél vannak és feltétlenül urai lettek a Székelyföldnek.

A dolog úgy áll, hogy a kamarának tulajdon bevételei által nem fedezhető költsége, a *kerületbeli* (tehát nem egyedül a marosvásárhelyi) *kereskedők és iparosok* részéről *fizetett* jövedelm: s személykereseti országos *adó arányában* megállapítandó kulcs szerint, az illető *kamarai kerület* (Csík-, Háromszék-, Marostorda- és Udvarhelyvármegyék) *mindazon kereskedőre és iparosaira vették ki, kik e kerületben választási joggal bírnak.* (Választó mindazon benszüllött vagy megtelepült iparos és kereskedő: a) ki polgári jogai teljes élvezetében van; b) a kamara területén lakik; c) legalább 1 év óta kereskedést vagy ipart önállóan és jogosítottan üz, vagy olyanánál, mint nyilvános társ vagy kereskedelmi és technikai fővezető működik; d) választási jog illeti a kamara területén levő kereskedelmi vagy iparos részvénytársulatokat is, melyek e jogot igazgatóik vagy más megbízott által gyakorolhatják. (1868. VI. t.-c. 8. §.)

A behajtás az országos adóval egy időben és ugyanazon állami közegek által történik. Ezek a behajtott összegeket az illető kamarának közvetlenül szolgáltatják be. (1868. évi VI. t.-c. 27. §.)

A mily határozottan rendelkezik a törvény betűje a köztelherviselés egyöntetű, kivétel nélküli hordozása ügyében, épp oly szabad prédává engedi a kamarai kerületéhez tartozó kereskedők és iparosok adófilléreinek a kamarai székhely érdeksoportjai előnyére való felhasználását. Ebben hibás maga a törvény is, mely bizony már teljesen idejét multá s nagyon megérett a sietős revizióra.

Igen nevetséges többek között, hogy a kamarai összes beltágok kizárólag a székhelyen lakó kereskedők és iparosok közül választandók. Ezek száma 32 és a kamarai kültágok is, kiket a kerület székhelyén kívül lakó kereskedők és iparosok választhatnak, összesen csak 32-en lehetnek.

Tehát ha a kültágok az egyes gyűléseken mind és mindenkor jelen lennének, még akkor sem érvényesíthetnék saját vidékük ipara és kereskedelme érdekében befolyásukat, mert mihelyt véleményük a székhely beltágjainak tetszésével nem találkozik, feltétlenül leszavazhatják.

Éz a kézzel fogható oka annak, hogy nemcsak Maros-Vásárhelyen, de az ország más városaiban is, csupán a kamarai székhely kereskedői és iparosai boldogulnak, fejlődnek úgy anyagilag, mint szellemileg. A többi csak fizet és a székhely asztaláról lehullott morzsákkal tengődik.

Ilyen méltánytalan, ilyen igazságtalan állapotot a Székelyföld agyonkínzott, rossz törvények és a legrosszabb közlekedési viszonyok kényszer helyzetében agyonsanyargatott iparos és kereskedő adózó polgársága, tovább már nem tűrhet. Itt sürgősen tenni kell. A fájdalmas nyöszörgések, bús sóhajtások nem segítenek.

Fogjon testvéri kezét a kereskedő és iparos. Az érdekek azonosak. Együttműködéssel, törvényes alapon minden cél elérhető.

Tartsunk tiltakozó népgyűlést. Tárjuk fel ott sérelmeinket. Foglaljuk emlékiratba és terjesszük fel az illetékes miniszteriumhoz.

Néma gyermeknek az anyja sem értheti szavát. Ne legyünk némák; úgy is szükön tellő filléreinket ne áldozzuk tovább mások gazdagodására. Ez gyávaóság és tehetetlenség volna.

Kérjük s ha szükség lenne, követeljük a székelyföldi kamara természetes központra való elhelyezését.

Ilyen központ a Székelyföldön egyedül Székelyudvarhely, hova a kamarai kültágok is a gyűlésekre inkább megjelenének és így együttes munkálkodással az egész székelység javára válhatik a kamara. Most nem dolgozhatik javunkra.

Ha pedig az illetékes körök jogos felszólalásaink ellenére okvetlenül mégis kamarai palotát akarnak építeni Maros-Vásárhelyen, ám tegyék, de *de ami hozzájárulásunk nélkül.* Ez esetben a törvény 4. §-a alapján kérelmezzük minden egyes székelyföldi vármegye részére a *kamarai atkerület felállítását* — önálló hatáskörrel.

Szóval mozduljanak meg a Székelyföld kereskedői és iparosai. A tizenkettedik óra elérkezett; éjfél után már késő lesz . . . Ha idejében megmozdulni nem tudnak vagy nem akarnak, akkor sorsukat tőrjék, mert megérdemlik.

A méhészet-egyesület kirándulása

F. hó 16-án (vasárnap) mintegy 50 lelkes méhészet és a méhészet pártolója tette meg az utat Székelyzsomborra Ambaris András méhtelepére, hogy tudását gyarapítsa s új ismereteket szerezzen. Reggel 5 órakor indultunk Székelyudvarhelyről s az Oklándon és Homoródujfalun történt csatlakozások után fel 10 órakor robogott be Székelyzsomborra a házszu kocsisor élén László Domokos táblabíró elnökkel és Dorner Béla kir. gazdasági intézővel. Ambaris András méhészet gazda kapuja előtt, a községi előjáróság a tanítói karral várta az érkezőket s Péter József jegyző barátságos meleg szavakkal üdvözölte az egyesületet a község nevében.

Megköszönve a szíves fogadtatást a szokásos bemutatkozások, ismerkedések után a méhészet egyesület tagjai Ambaris András portájára vultunk be, hol a gazda szíves barátságos szavakkal és terített asztallal fogadott.

A méhtelep gyönyörű kivitele, a szép pavillon, a rendszeresen álló kaptárduccok sokasága oly elragadó látványt nyújtott, hogy a belépő méhészek tekintete nem a székelyesen felterített, mézes süteményekkel megrakott asztalra irányult, hanem a méhtelep találekonyan ügyes be rendezésére, a millió meg millió irányban röpködő méhikékre szegeződött. A bámulat és csodálkozás ugy erőlt vett rajtunk, hogy a házigazdának alig sikerült gazdagon terített asztalára felfelé tekinteni. Feledtük a kiállott fahérságokat, a kánikulai hőséget s nem győztük bámulni az önszorgalom és törekvés hatalmas erejének 12 évi produktumait. Rövid étkezés után, László Domokos elnök felkérte Ambaris házigazdát méhtelepének bemutatására s méhészeti elveinek, eljárásának ismertetésére. Ambaris erre elsőnek bemutatta a lakásához alkalmazott tetőzetet, mely alatt 12 évvel ezelőtt 1896-ban egy kas méhmel kezdett méhészkedni, mely azonban még ugyanez év telén elpusztult. A község érdemes jegyzőjétől kapott egy füzetet, innen szerzi méhészeti ismereteit s nem hagyta nyugodni a vágy, míg 1897-ben egyszerre 10 családot állított az elpusztult helyére.

Ezzel indult meg a méhészet pályáján nem kevés csalódással, de mindég élő reménységével. Nyolc évig nem kapott semmi jövedelmet, el eddig a telep fejlesztésével, a családok gyarapításával volt lefoglalva. Nem rég nyílt meg neki a méhészet kincses bányája, végtelen türelmének jutalma az ő nyugodt megélhetésének biztosítása. Méhészkedése történetének rövid elbeszélése után a méhesaladók gondozásáról, méhészeti elveiről tartott hosszús, de mindvégig érdekes előadást, mely után méhtelepét, felszereléseit mutatta be, hol sok új és praktikus eszközöket ismerhettünk meg. Részletes megismertetésük és meghonosításuk a székely méhészet körében az egyesületi élet feladata lesz.

Az idő már 1 óra felé járt, midőn a jelen voltak a község házába vcnultak egy rövidre szabott értekezlet megtarthatása céljából.

Itt László Domokos elnök üdvözölte Ambarist az egyesület részéről, mely után Gál Imre röviden meg-

okolt indítványt terjesztett elő, hogy a székelyföldi méhészet fellendülése és nagyobb mérvű művelése szempontjából forduljunk memorándumban a földművelésügyi kormányhoz, hogy Székelyudvarhely székhelylyel egy méhészeti szaktanárt, kizárólag a Székelyföld részére küldjön ki, ezen indítvány egyhangulag elfogadtatván, a memorándum megszerkesztésére és benyújtására az elnökség felkérte. Méhészeti szakkönyvek szerzése és a tagok közötti kiosztása elhatározottatott. A kolozsvári méhészet egyesület lapjában megjelent és önálló egyleti működésünket támadó közlemény kapcsán Hlatky Miklós tanár, Ambaris András, Péter Sándor városfalvi lelkes hozzászólása után, a csatlakozás kérdésének eldöntése a nyár folyamán tartandó közgyűlésre tartatott fenn. (Ebben a kérdésben egy közelebbi alkalommal részletesebben is elmondjuk megjegyzéseinket.) Lőrinczi Béla indítványára Ambaris Andrásnak jegyzőkönyvi köszönetet mondott az értekezlet, szíves, jóakaró előadásáért. A gyűlés után a helybeli jegyzők, tanítók áldozatkészségéből rendezett közebeden vettünk részt, hol számtalan pohárköszöntő alatt a kölesönös szeretetben, egymás megbecsülésében szegődtünk a méhészet lelkes apostolaivá. Innen a zombori vár megtekintésére siettünk. Utközben a zombori ifjuság mutatta be a szokásos székely táncot. Ildomos magaviseletük mindannyiunkat meglepett s a jókedv hatása alatt többen a kirándulók közül is táncra perdültek. A vár megtekintése után az előrendelt fuvarokon elhelyezkedve, szíves Isten hozádott mondottunk a székelymuzsnaiaknak, tapasztalatokkal meggazdagodva jutottunk haza.

Nem mulaszthatjuk el az alkalmat megragadni, hogy itt, a nyilvánosság előtt is hálás köszönetet mondjunk a derék községi jegyző, tanító uraknak, a tanító urnőnek, a község fardadhatatlan birájának szíves vendégszeretetükkért, Ambarisnak pedig azon szíveségéért, hogy nemcsak méhészeti ismereteit tárta fel előttünk, hanem asztalánál is szívesen látott bennünket. A községben uralkodó vasárnapi rend, az üres, bezárt korcsmák egyhangúsága pedig azt árulta el, hogy a községi előjáróság e megmagyarosodott község javát szíven hordozva, hivatása magaslatán áll.

Gál Imre.

A székelyföldi kirendeltségről.

Jelige; Két urnak szolgálni nem lehet.

Furesza nemzet vagyunk mi magyarok, mennyire kapaszkodunk a kutya-bőrös nemességi címerek után ebben a demokratikus-nak nevezett korban. S ha választás jön, szívesen adjuk a népszerűt, akkor kedves a bagaria és ködmenszag, a mely máskor oly bűdös. De ha valaki a békés szélesendben is merészel a nép javáért tenni, azt ledorongolják.

Ugy hallottam többektől s néhányan bizonyos kárörömmel beszéltek, hogy vármegyénk tavaszi közgyűlésén az urnak megmosdatták Dornert, de úgy kell neki! Sohase tartottam

s nem tartom emberséges dolognak, mikor valakire, a ki a köznek szolgál, seregestől rárohannak. Birálatot mondani a köz felett nem vice, az a legkönnyebb, már csak azon közpéldaszó alapján is, „minden szentnek maga felé hajlik a keze”, mert a köz dolgot mindenki a maga szempontjából bírálja, pláne az olyan közügyet, a melynél markolni is lehet. De a köz felett nemcsak ítélni, hanem abból részt kérni s munkálni önzetlenül, ez már sokkal többet jelent, jó uraim!

Nem akarok senkit ezen soraim által a felszólalt Nagyságos, Méltóságos, Kegyelmes stb. urak közül sértetni, mert hiszen jóformán azt sem tudom, kik csepejték azt a Dornert, csak annyit hallottam s rövid tudósításban olvastam, hogy urak. Nekem csak az a szándékom, hogy falusi magányomból — hol a társadalmi mozgalmakat elfogulatlanul szemlélhetem, de annak tanulmányozására, megismerésére minden lehető alkalmat és módot felhasználok — néhány megjegyzést én is leírjak a székelyföldi miniszteri kirendeltségről. Nem vagyok nagyhangu vármegyei szónok, csak egyszerű falusi lelkész; ezért megjegyzéseim sem falat rázkodtató kijelentések, hanem csak a dolgoknak ok- és okozaton továbbmő észlelése.

Ugy tudom, a székelyföldi miniszteri kirendeltség megbízása szerint, a székely nép helyzetén és boldogulásán való segítségért rendeltetett Erdélybe, nevezetesen vármegyénkbe is. Mert a nép fogott vándorbotot kezébe, nem az urak. Küldetett a miniszterium által megyénkbe egy ember, neve — horribile dictu — Dörner. Mit tett ez az ember? Semmi egyéb égrekiáltó bünt nem, minthogy megértette, felfogta hivatását: dolgozott a nép javáért! Ez jól esett a népnek, de fájt sokaknak. S mi lett a következménye? Az, hogy ma Udvarhelyen az utcasarki inas (mert hordár nincs) iparos, vendéglős, kereskedő mind Dornert szidja és átkozza. Miért? Mert a falu megmozdult, a nép ébredszik, a falu élni akar, a nép nem akar többé jobbágy lenni, nem akarja az orránál fogva vezetetni magát, megalakította a szövetkezeteket magának — lehet hogy ez sok kereskedőt, iparost, vendéglőst érzékenyen érint — s mint-hogy a szövetkezetek a miniszterium által is támogatásban részesültek, a miniszteriumnak egyik közege pedig Dörner, ki köztudat szerint maga is szövetkezeteket alakít; csak természetes, hogy az átok és szidalmaknak szennyleve ő reá ömlött és ömlik legkövetlenebbül, mert ő olyan szerencsés, hogy itt lakik közel.

De hát csakugyan annyira hibás az a Dörner? Hibás annyiban, hogy köznek szolgál, a hol mindenki, jó vagy rosszakarattal piszkálódhatik. Hiszen én csekély munka erőmmel csak egy kis község két szövetkezetét vezetem s itt is mennyi a hiba és rosszakarat!

Hát a kit egy megyének közállapotaiért szurkálhatnak, abba ne lehetne kapni hibát, mikor azt min-

denült lehet, ha az ember akar! Hibás talán már azért is, hogy nem engedte, hogy az a buta paraszt a felakasztott tollszár lengéséből figyelje ezután is, merről jön a szél, s úgy tisztítsa gabonáját, hogy ingyen adott ki szóró-rostát, triórt? Vagy ha már adott, adott volna mindenüvé! Talán azért, miért ad ki vetőmagokat, vagy ha már ad, adna a nadrágosoknak bőven, a harisnyásnak szűken. Hogy miért takarítja a községi legelőket s a magánosokét nem?

Nem úgy van tisztelt olvasóközönség! Menjünk körül-okozatra. Csak, az, aki a népnek lelkületét, gondolkodását, végtelen bizalmatlanságát átélni és tapasztalni kénytelen, csak az tudja, milyen nehezen lehet őket a régi kerékvágásból kimozdítani. Kezdetben az ingyen géptől is félt, irtól jött, ijesztőt látott abban. Már most, ha az a Dörner, az ő munkatársai segítségével egy-egy ilyen községet a régi elmaradottságból ki tudott mozditani, nem természetes-e, hogy ahol azokat előbbre vitte, nehogy a hágó közepén megálljanak, biztatta, segítette? Ellenben nem természetes-e, az is, hogy a hol a jó szándékot, nemhogy igénybe vették volna, hanem durva, trágár szavakkal szidták Dornert, allamot, minisztert, azoknak bizonyos helyre nem adagolhatta be a segélyt, mert a kirendeltség nem menház vagy ingyen-tej intézet.

De sok helyen csak a címek vannak meg, eredmény nincs? Ki vannak szegezve a gazdaköri és más szövetkezeti címtáblák, de élet nincs?! Ezt is tudom. Ahol nincs gazdaköri élet, arról a kirendeltség keveset tehet. A hol nincs szövetkezeti élet, ott részben hibás a kirendeltség vezetője, de nagyobb hibás az, aki a szövetkezet alakítására — ismervé a helyi viszonyokat — rábeszélte, illetve biztatta. Sok bibije van annak, hogy miért nem megy az a szövetkezet!

Lehetek esetek, hol direkte a kapandó tiszteletdíjra számítva alakított a szövetkezet s mert jövedelem nem mutatkozott a szövetkezet bezárattott. Lehetek esetek, hogy egyik helyen megalakította a pap, összerontotta a tanító, vagy megfordítva, mert ősi erényünk az egyenlenség, a hol pedig ez van, ott a közügy, nevezetesen a szövetkezet sinyl meg. Már pedig a szövetkezet mellett szilárdan kell állani s egyetértéssel vezetni. Ha ez nincs, arról megint Dörner csak nem tehet!

Fine finale jó Uraim, át kell élni mindazon változatokat, melyek sok keserű, de tanulságos tapasztalatot nyújtanak az embernek s nemcsak madár-távlattól szemlélni a dolgot. Majd belátnak akkor, hogy bizony nagy dolog volt a nadrágot gyűlöző, az uraktól féltő székely népet az újításoknak megnyerni.

Az a sokat szidott Dörner pedig a népért tett és munkált, bámulatos energiával, ezért tudom én s azt hiszem, velem együtt minden értelmes székely embertársam őt nagyra becsülni és tisztelni még akkor is,

ha nem szónokolhatunk a vármegyei gyűlésen. Ezt az igazságot hangoztatta vármegyénk nagyra becsült főispánja — ki maga is népnek jóakarója lévén — kijelentette, hogy a kirendeltség itteni működése alatt sok tekintetben haladás észlelhető. De mint a főispán ur ömeltósága is hangoztatta, gondolatom szerint csak az az „igazságosabb kritika” hiányzott ott, mert lehet, hogy nem a szoros működésre volt irányítva, hanem a szerényre.

Hogy hiba, vagy hiány ne lenne, azt nem is vitatjuk. De Dörner feltétlen jóakarátát tiszteljük és azt is belátjuk, hogy sok dologban neki is kötve van a keze, mert ő is a miniszteriumnak, vagy a székelyföldi kirendeltségnek egyik közege, nem omnipotens!

Ha tehát hiba van, ne akarjunk azért egy embert mindjárt lehetlenné tenni, gondoljuk meg, hogy a ki mindenkinek eleget akar tenni, az nem egyenes ember. A hibán és hiányon mindig lehet segíteni, de hogy egyik embernek a kedvéért a másikat, anélkül hogy meghallgatnók vagy ügyét átvizsgálók, agyonüssük, ez civilizált államban és emberek közt nem szép!

Ezzel be is fejezhetném cikkemet, de eszembe jut, hogy a kik soraimat elolvasásra érdemítik, kérdezni fogják, hát a svájci tehének ügyét miért nem említem? Hisz ez is a kirendeltség működésébe vág!

Igaz! Neki ronthatunk volna ezért ajtóstól mi is Dörnernek, de nem tettük, mert ő jót akart, akkor alakult tejszövetkezetünknek. Magasabb helyen volt elvéve, véleményem szerint már a vásárnál, miért nem vettek hazait és ott, hogy nem tájékoztattak minket arról, hogy nem a mi legelőinkre való. Ez a svájci tehének szomorú története. Most már magasabb helyen kopogtatunk. Igaz, hogy eddig eredménytelenül.

Még csak annyit! Más megyék falvaiban is járva, érdeklődtem a kirendeltség működése iránt, többek közt Sz. községben egy székely atyafit megkérdeztem: hát kapnak-e kedvezést a kirendeltségtől? mi biza nem instálom, de a nagybirtokosok igen eleget.

Nálunk nem így van s nem is lehet ez a kirendeltség célja.

Ürmösi József,
h.-szilvási unit. lelkész.

HIREK.

— **Kinevezés.** A földmívelésügyi miniszter az államerdészeti tisztviselők egyesített létszámába ideiglenes minőségű erdőmérnök-gyakornokká Takács Zsigmond uradalmi erdészeti segéd tisztet a székelyudvarhelyi állami erdőhivatalhoz kinevezte.

— **Áthelyezések.** A király Szepesi József dr. kézdívasárhelyi törvényszéki bírónak a székelyudvarhelyi kir. törvényszékhez leendő áthelyezését saját kérelmére megengedte. Az igazságügyminiszter továbbá Ontsák János nagyajtai járásbírói jegyzőt a székelyudvarhelyi törvényszékhez helyezte át.

— **A főgimnázium új igazgatója.** A rom. kath. státus egyhangú előterjesztése folytán gróf Majláth Gusztáv Károly erdélyi püspök a szé-

kelyudvarhelyi főgimnázium igazgatójává Tamás Albertet nevezte ki. A kinevezett az intézetnek több mint két évtized óta tanára. Hisszük, hogy új állásában eddigi népszerűségét növelni fogja.

— **A törvényszéki épület elhelyezése** ügyében a város által a mult-kori közgyűlésből kiküldött bizottság a miniszterhez intézett memorandumot elkészítette. E hó 23-án, vasárnap fog a küldöttség Gotthárd János polgármester, Valentsik Ferenc és több képviselőtestületi tag személyében Budapestre felutazni, hogy azt átnyújthassák. Csatlakozzanak minél többben, ha teheti; minden képviselő testületi tag csatlakozzék, hogy ezt a régóta húzódó, mindnyájunkat anyagilag is érintő kérdést végre ránk nézve kedvező döntéssel intézzék el.

— **Gyermekünk majálisa a Csicseren.** Az állami elemi és a polgári leányiskola tantestületei e hó 22-én szombaton reggel 7 órakor, Kónya Jancsi zenekarának indulója mellett majálisra viszik ki ifju növendékeiket a „Csicsér” erdőbe, ahol vidám zeneszó, tánc és játék mellett töltik el a napot, melyet az ifjuság már előre örömmel vár. Ezen kosaras majálison minden gyermek és résztvevő maga gondoskodik ennivalójáról. A szegény tanulók ellátásáról s az összes növendékek számára jó ivóvízről a tanítótestület gondoskodik. Vendéglős Barkóczy Albert, aki jégben hűtött italokat, itthoni árak mellett szolgál ki, a fogyasztó közönségnek.

— **A távirók és távbeszélők rozgálása.** Nálunk is előfordult, hogy a vármegyei távbeszélők, valamint a távirókknak a közutak mentén felállított oszlopait és porcellán szigetelést éretlen suhancok részint pajkosságból, részint rosszindulatból megrongálták. Ennek következtében a vonal helyrehozásáig olykor az az üzem fenntartása is megvolt nehezítve. A vármegye alispánja most a hivatalos lap egyik közelebbi számában rendeletet fog a rendőri hatóságokhoz kibocsátani, hogy az ilyen barbárságban tettenért egyének szigorú megbüntetése iránt haladék nélkül intézkedjenek.

— **A tűzoltó egyesület újjászervezése.** A városi önkéntes tűzoltó-egylet a mult napokban főparancsnokká Sebesi János dr., vármegyénk népszerű alispánját választotta meg. Üdvözljük az újjászervezkedés útján a tűzoltó egyület. Hisszük, hogy az új főparancsnok egyénisége jó példával fog előljárni, hogy rövid idő alatt ismét begyakorlott és szükség esetén munkára képes tűzoltóságunk legyen. Városunknak sok helyen tulzsufolt és határozottan tűzveszélyes építkezése ezt a reményünket indokoltá teszi.

— **Első áldozás.** Folyó hó 16-án vagyis vasárnap végezték a leánykák és fiúk, az első szent áldozást. A gyónás a megelőző nap délutánján történt. Igazán felséges, lélekemelő ünnepély volt. Megható volt a hófehér ruhába öltözött ártatlan kis lánykakat, imára emelt kezekkel, mely megilletődéssel az Ur asztalához járulni látni. Az első áldozók lelki és testi tisztaságával valóban összhangban állott a nagynevű plebánosunk által újáteremtett, s egyszerűségében is fenséges templomunk ragyogó tisztasága. Az ünnepélyes actus keretébe méltán beillett, s annak fényét emelte Szabó Antal k. tanító gyönyörű éneke. Igaztalanok volnánk, ha meg nem emlékeznénk, az irtalmas növérek-ről, s legelső sorban a nt. főnöknőről. Konstatalhatni, hogy az intézet vezetésében alig egy év leforgása alatt óriási változás állott elő, úgy tanulmányi mint más tekintet-

ORBÁN NAGY ÉS TAMÁS

elsőrangú cipőraktára Székelyudvarhely, Kossuth-u. 12. sz.

Elismert szilárd és elegáns készítményű női, uri és gyermek-cipők.

Olcso szabott árak. Képes árjegyzéket díjtalanul küldenek.

Valódi Kobrak-cipők gyári raktára.

MAGYAR EMBER CSAK MAGYAR ÁSVÁNYVIZET IGYÉK!

MAGYAR ÁSVÁNYVIZ

forgalmi és kiviteli részvénytársaság Budapest, V. Balthory-utca 5. szám.

Kizárólag természetes magyar ásványvizet hozunk forgalomba.

Borszéki Boldizsár, idült gyomorbad ellen
Borszéki Főkut az ásványvizek királya kőszvény ellen
Borszéki Kossuth, vérszegénység ellen
Bodoki Matild, alkális savanyuviz

Beross, vesebad ellen
Borhegyi hughyajtó
Boltli, üdítő viz
Előpataki, sárgaság ellen
Felsőrákosi Mária, légcsőhurut ellen
Hargitaligeti, üdítő ital

Horgász, étvágygerjesztő
Kásonfőkut-Salutaris jód és lithium tartalmu
Répáti, égvényes ásványviz
Szekely-Szelters, idült gyomorbadok ellen
Sztokjai, cukorbetegség ellen

Kérdezze meg az orvosát és megtudja, hogy a

természetes ásványviz

gyógyhatása és kellemes íze össze nem hasonlítható a mesterséges ásványvizekkel.

Magyar ásványvizeinkkel a külföld majdnem összes gyógyvizei pótolhatók.

ben is. A megkezdett uton csak előre. a szülők halaja és a növen dekek szeretele a nemes törekveseket bőven meg fogja jutalmazni.

Emléket az agyagfalvi réten. Az agyagfalvi réten felállítandó székely emlékalap javára, Szentegyház-falu hitelszövetkezete 5 koronát, a székelyudvarhelyi dalegylet a folyó év március 15-ikén tartott hazafias ünnepélye alkalmával begyűlt önkéntes adományok felerészét pénztárnok Benedek Géza ur által 20 korona 31 fillért, összesen 25 korona 31 fillért, mely összegből postadíjra kiadás 04 fillér, elhelyeztem betétre 25 korona 27 fillért. Ezen összeget, hozzáadva a korábban begyűlt 7763 korona 43 fillérhez, az alap összege jelenleg tesz 7788 korona 70 fillért. Fogadják a nemes szívű adakozók hazafias adományukért a végrehajtó-bizottság hálás köszönetét. Székelyudvarhely, 1909. május 25. Teljes tisztelettel: **Ferentzi János**, végreh. bizottsági pénztárnok.

Az erjesztő kádba fuladt. Roth Bernát bérlő szeszgyárában Fiafalván f. hó 14-én délután 1 óra után Bu János 57 éves szeszgyári munkástársai egy erjesztő kádba halva találták. Homloka baloldali részén bürhorzsolódás volt. Mint a vizsgálat kiderítette, a szerencsétlen a kádat kiakarta mosni, de beleesett és szívszélhűdés folytán meghalt. Ami annál könnyebben megtörténhetett, mivel Bu, aki különben alsóbaldogfalvi lakos az utolsó 48 óra alatt — bujában-e vagy örömben, nem lehet tudni — több, mint négy liter pálinkát ivott.

Legolcsóbb ellátás Budapesten. Tisztelt olvasóink becses figyelmébe ajánljuk a Budapesten VIII., Főherceg Sándor-utca 30. szám alatt levő **MAGYAR OTTHON.** Mérsékelt árban (már 3 koronától feljebb) teljes ellátást, külön bejáratu, szépen burtozott szobákat lehet ott bérelni. Csoporthoz jelentkezőknek, utazóknak, turistáknak, hivatalnokoknak, tanároknak stb. megtehető kedvezmény. Villanyvilágítás, Tűkrészekrén

XXXXXXXXXXXXXXXXXXXX

Szőlőoltvány!

Régi szőlők hiányaink pótlására 2 éves gyökerű szára 20 K
Gyökeres fásoltvány ezre 180 K
" " szépségihával " 90 K
" " zöldoltvány " 160 K
Sima " " " 90 K
Gyökeres riparia portalis vastag " 52 K
" " 2 éves " 40 K
Sima riparia portalis " " 18 K
" " vékony " 8 K
Gyökeres hazai nemes vessző " 30 K
Sima " " " 10 K
40 legjobb fajban, teljes jótállással, azon kötelezettséggel, hogyha a küldött anyag meg nem felel, azt visszaveszem s pénzt visszaadom. — Árjegyzék ingyen. Le van benne írva a **Gősdaszőlő**, **Pozsonyi fehér**, **Muscát Ottonel**, **Csabagyöngye**. — Hegyi borok eladása.

Borárak:

Gyöngyösi siller Hl. 32 K
Visontai " 36 K
Gyöngyösi fehér asztali " 34 K
Gyöngyösi fehér pecsénye " 38 K
Visontai Rizling " 44 K
" Muskotály " 70 K
" vörös bikavör " 70 K

Szekely I. József
Gyöngyös,
Szent Urbán templom.

Jó szabásu, tartós, divatos és olcsó férfiruhát akar? Ilyent már 36 koronától kezdve — mérték után — gyorsan, pontosan és teljes felelőség mellett készit!

Markó István
uri-divat szabómester

Szekelyudvarhelyt, Bethlen-u. 1. sz.
(a kir. törvényszékkel szemben.)
Tegyen egy próba rendelést nála és Ön is állandó verője marad.

Ne vegyen addig épület fedéséhez anyagot, míg

a lugosi fedélcserep

utólérhetetlen *előnyeit* nem ismeri. Egy négyszög méter fedéshez 15 drb szükséges. Csinos és tartósságban páratlan. Főraktár: **Fekete Beniamin** építkezési vállalkozónál Székelyudvarhelyt. Vidéki megkeresésekre levélben válaszol.

— **Papirt és írószert** csak papirkereskedésben vásárolhatunk legelőnyösebben.

BOR!

Fernengel Gyula székelyudvarhelyi bornagykereskedőnél

a legjobb minőségben, nagy választékban és legelőnyösebb árak mellett nagyban és kicsinyben kapható.

Szekely méhrajokat

egy kilógrammnál súlyosabbakat 9 koronáért június végéig, később 8 koronáért, ugyiszintén termékeny anyákat 3 koronáért szállít: **Ambaris András** Székelyzsombor.

Homoródi járás főszolgabírájától.

Szám: 1861—1909. ki.

Pályázati hirdetmény.

Okland, Karácsonfalva és Homoródujfalu községekből Okland székhellyel rendszeresített és nyugdíjazás folytan megüresedett körjegyzői állásra ezennel pályázatot hirdetek.

Javadalmazás.

1. Évi fizetés: 1600 korona.
2. Lakbér: 260 korona.
3. Iroda átalány: 34 korona
4. Szolgatartási átalány: 62 korona
5. Magánmunkálatokból szabályrendeletileg megállapított díjak.

Felhivom mindazokat, kik ezen állást elnyerni óhajtják, hogy az 1883. évi l. t. c. b) illetve az 1900 évi XX. t. c. 3 § aban előirt képesítésüket és eddigi működésüket igazoló okmányokkal felszerelt kérvényüket hozzám *f. évi május 31-ig adják be.*

A később érkező kérelmeket nem veszem figyelembe. A 102973—1904 sz. B. M. rendeletet figyelembe fogom tartani. A választást f. évi június hó 4-én d. e. 9 órakor fogom Okland községházánál megtartani
Okland, 1909. május 14-én.

Szabady Tivadar főszolgabíró.

Magyar királyi államvasutak.
81187—909. számhoz.

Háló- és étkező-kocsik közlekedése a magyar királyi államvasutak vonalain

1909. május hó 1-től kezdve.

I. HÁLÓKOCSIK													
Tétel	Vonal	Indul			Érkezik			A hálókocsi pójtjegyek árai					
		honnan?	óra-kor	perc-szamu vonattal	hová	óra-kor	perc-kor	Vonalrész					
								I. o.	II. o.	K	L		
1	Budapest nyug. p. u. Brassó	B.-pest nyug. p. u. Brassóból	este 9	10	502	Brassóban	d. u. 1	44	B.-pest keleti p. u. Brassó vagy viszont Kolozsvár	14 40	10 80	9 60	7 20
			d. u. 2	14	501	B.-pest ny. p. u.	reg. 7	30	Kolozsvár—Brassó, v. viszont nappal	4 80	3 60		
2	Budapest kel. p. u. Bukarest *) Arad, Piski, Predealon át (csak június 1-től.)	B.-pest keleti p. u. Bukarestről	d. u. 2	00	602	Predealra	reg. 6	11	B.-pest keleti p. u. Bukarest vagy viszont Predeal	17 40	—	14 40	—
		Predealról	d. u. 5	30	601	Bukarestbe	d. e. 11	20	" " " Brassó	14 40	10 80	14 80	3 60
3	Budapest keleti p. u. Piski **) (saját)	B.-pest keleti p. u. Piskiről	este 9	30	608	Piskire	d. e. 10	52	Budapest keleti p. u. Piski vagy viszont Arad—Bukarest vagy viszont	9 60	7 20	13 60	—
			d. u. 4	12	607	B.-pest-keleti p. u.	reg. 6	05	" —Predeal " " —Brassó	9 60	—	9 60	7 20
II. ÉTKEZŐ-KOCSIK													
1	Budapest nyugoti p. u. Kolozsvár	B.-pest ny. p. u.-ról Kolozsvárról	d. u. 2	00	504	Kolozsvárra	éjjel 10	30	Jegyzet. Az étkező-kocsik étkező teremt I. vagy II. oszt. menetjeggyel bíró utasok vehetik igénybe, külön illeték fizetés nélkül. *) Csak június hó 1-től kezdve közlekedik. Brassón tulra csak I. oszt. menetjegyekkel vehető igénybe. **) Csak I. oszt. menetjeggyel vehető igénybe.				
			reg. 5	20	503	B.-pest ny. p. u.-ra	d. u. 1	50					
			d. u. 2	14	501	Brassóra Kolozsvárra	d. u. 1	44		50			
2	Kolozsvár Brassó	Kolozsvárról Brassóról	reg. 6	11	502		d. u. 1	44					
			d. u. 2	14	501		éjjel 10	50					
3	Bukarest keleti p. u. Piski	B.-pest kel. p. u.-ról Piskiről	d. u. 2	00	602	Piskire	éjjel 10	01					
			reg. 5	08	601	B.-pest kel. p. u.-ra	d. u. 1	15					

Nyomatott Betegh Pál villam-motoros könnynyomatató intézetében Székelyudvarhelyt 1909.